

"Ekologiya Va Barqaror Rivojlanish" Mavzusini O'qitishda Didaktik O'yin Texnologiyasining Konferensiya Metodidan Foydalanish

Xusanova Muqaddas

Jizzax Davlat Pedagogika Universiteti 4-kurs bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ekologiya va barqaror rivojlanish mavzusini o'qitishda didaktik o'yin texnologiyalarining o'rni hamda konferensiya metodidan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Mazkur yondashuv o'quvchilarning ekologik ongini rivojlantirish, mustaqil fikrlashini shakllantirish va muammoli vaziyatlarni hal etish kompetensiyalarini oshirishda muhim omil sifatida ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: ekologiya, barqaror rivojlanish, didaktik o'yin, konferensiya metodi, innovatsion ta'lim, ekologik tafakkur, pedagogik texnologiya.

Kirish

Bugungi kunda ekologik muammolar global miqyosda dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Atrof-muhitning ifloslanishi, iqlim o'zgarishi, tabiiy resurslarning kamayib borishi kabi omillar insoniyat oldiga barqaror rivojlanish tamoyillariga asoslangan yangi yondashuvlarni joriy etish zaruratini qo'yimoqda. Shu nuqtai nazardan, ta'lim tizimida ekologik bilimlarni samarali o'qitish, o'quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. An'anaviy o'qitish usullari ko'pincha o'quvchilarning faolligini yetarli darajada ta'minlay olmaydi. Shu sababli zamonaviy pedagogik texnologiyalar, xususan, didaktik o'yin texnologiyalari va konferensiya metodidan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu metodlar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlab, bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishga xizmat qiladi.

Ekologiya — tirik organizmlar va ularning atrof-muhit bilan o'zaro aloqalarini o'rganadigan fan bo'lib, u inson faoliyatining tabiatga ta'sirini ham qamrab oladi. Barqaror rivojlanish esa hozirgi avlod ehtiyojlarini qondirgan holda kelajak avlod manfaatlariga zarar yetkazmasdan rivojlanishni anglatadi. Ta'lim jarayonida ushbu tushunchalarni o'quvchilarga yetkazishda nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy yondashuvlar ham muhimdir. Ayniqsa, interfaol metodlardan foydalanish orqali o'quvchilar ekologik muammolarni chuqur anglab yetadilar.

Didaktik o'yin texnologiyasi — o'quv jarayonini o'yin shaklida tashkil etish orqali bilimlarni samarali o'zlashtirishga qaratilgan pedagogik yondashuvdir. Bu texnologiya quyidagi xususiyatlarga ega:

o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi;

motivatsiyani oshiradi;

ijodiy fikrlashni rivojlantiradi;

muammoli vaziyatlarni hal etishga o'rgatadi.

Ekologiya mavzularini o'qitishda didaktik o'yinlar o'quvchilarga real hayotiy vaziyatlarni modellashtirish imkonini beradi. Masalan, "Ekologik muammo yechimi", "Tabiatni muhofaza qilish strategiyasi" kabi o'yinlar orqali o'quvchilar muayyan rolga kirib, muammolarni hal qilishga harakat qiladilar.

Konferensiya metodi — o‘quvchilarning mustaqil tayyorgarligi asosida ma’ruza qilish, muhokama yuritish va fikr almashish jarayoniga asoslangan interfaol metoddir. Ushbu metod quyidagi afzalliklarga ega:

mustaqil izlanish ko‘nikmasini rivojlantiradi;

nutq madaniyatini shakllantiradi;

tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi;

jamoa bilan ishlash ko‘nikmasini oshiradi.

Ekologiya va barqaror rivojlanish mavzusida konferensiya tashkil etish orqali o‘quvchilar global va lokal ekologik muammolarni tahlil qilish imkoniga ega bo‘ladilar. Didaktik o‘yin texnologiyasini konferensiya metodi bilan uyg‘unlashtirish ta’lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Ushbu integratsiya quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

Tayyorlov bosqichi — o‘quvchilarga mavzu bo‘yicha vazifalar beriladi, ular rollarga taqsimlanadi (olimlar, ekologlar, siyosatchilar va boshqalar).

O‘yin-konferensiya bosqichi — o‘quvchilar o‘z rollari asosida ma’ruza qiladi va muhokamada qatnashadi.

Tahlil bosqichi — bildirilgan fikrlar umumlashtiriladi va xulosalar chiqariladi.

Masalan, “Global iqlim o‘zgarishi konferensiyasi” nomli didaktik o‘yin tashkil etilib, unda o‘quvchilar turli davlat vakillari sifatida ishtirok etishlari mumkin. Bu esa ularning mavzuni chuqurroq tushunishiga yordam beradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, didaktik o‘yin texnologiyasi asosida tashkil etilgan konferensiya mashg‘ulotlari o‘quvchilarning:

bilim darajasini oshiradi;

ekologik ongini shakllantiradi;

ijtimoiy faolligini kuchaytiradi;

mustaqil qaror qabul qilish ko‘nikmasini rivojlantiradi.

Bundan tashqari, o‘quvchilar o‘z fikrlarini erkin bayon etishga o‘rganadilar hamda jamoada ishlash tajribasiga ega bo‘ladilar.

Xulosa

qilib aytganda, ekologiya va barqaror rivojlanish mavzusini o‘qitishda didaktik o‘yin texnologiyasining konferensiya metodidan foydalanish yuqori pedagogik samaradorlikka ega. Ushbu yondashuv o‘quvchilarning nafaqat bilimini, balki ularning ekologik tafakkuri, ijtimoiy faolligi va mustaqil fikrlash qobiliyatini ham rivojlantiradi. Shu sababli mazkur metodni ta’lim jarayoniga keng joriy etish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan Adabiyotlar Ro‘yxati

1. Mirziyoyev Sh. Hozirgi zamon va Yangi O‘zbekiston. – Toshkent: Collected policy speeches and strategic texts, 2024. (Strategik hujjatlar va nutqlar)
2. Mirziyoyev Sh. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: O‘zbekiston Publishing House, 2017. (Prezident nutqlari va dasturiy bayonotlar)
3. Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. Handbook I: Cognitive Domain*. Longmans.
4. Freeman, S., Eddy, S. L., McDonough, M., Smith, M. K., Okoroafor, N., Jordt, H., & Wenderoth, M. P. (2014). Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(23), 8410–8415.

5. Ishmuhamedov, R. (2003). **Ta'limda interfaol metodlar**. T.: O'qituvchi. IUCN. (2016). **The IUCN Programme 2017–2020**. International Union for Conservation of Nature.
6. Maxsudova G. M. “Zamonaviy ekologik ta'limni modernizatsiya qilish va takomillashtirish jarayonining o'ziga xos jihatlari”. *International Journal of Pedagogics*, 04(11), 110–113, 2024.
7. Odum, E. P. (1971). *Fundamentals of Ecology*. Philadelphia: W.B. Saunders. Piaget, J. (1952). *The Origins of Intelligence in Children*. New York: International Universities Press.
8. Raxmatova M. E. “O'zbekistonning ijtimoiy-ekologik muhofazasi”. *Next Scientists Conferences*, 2024.
9. To'xtayev, A., & Hamidov, M. (2014). **Ekologiya: o'quv qo'llanma**. Toshkent: O'zbekiston.
10. Toshpo'latov, A. (2018). *Ekologik tarbiya: mazmuni va metodik asoslari*. Toshkent: “Fan va texnologiya”.
11. Shokirova M. B. & Sulaymonova M. “Ekologik xavfsizlikning huquqiy-ta'limiy asoslari va barqaror rivojlanish”. *Educational Research in Universal Sciences*, 02(17 SPECIAL), 637–640, 2023.